

МАКТАБГАЧА ТА’ЛИМДА ҚО’ЛЛАНИЛАДИГАН О’ЙИНАРНИ ТАШКИЛ ЕТИШ YO’ЛЛАРИ

Aybotayeva M.X.

ChDPU Maktabgacha talim fakulteti

Maktabgacha talim yunalish 2 kurs talabasi

Tayanch soʻzlar: maktabgacha yoshdagi bola, didaktik oʻyinlar, noanʼanaviy, interfaol oʻyinlar, mantiqiy fikrlash, rivojlantirish, faollik.

Ключевые слова: дошкольник, дидактические игры, нетрадиционные, интерактивные игры, логическое мышление, развитие, деятельность.

Key words: preschooler, didactic games, non-traditional, interactive games, logical thinking, development, activity.

Har bir davlat kelajagining buyuk boʻlishi haqida orzu qilar ekan, albatta yosh avlodning taʼlim-tarbiyasi, yuksak salohiyati haqida ham fikr yuritadi. Mamlakatimizda yosh avlod taʼlim-tarbiyasiga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Oʻgʻil-qizlarning zamonaviy bilim olishi va xorijlik tengqurlari bilan raqobatbardosh boʻlib ulgʻayishlari uchun zarur shart-sharoit yaratish borasida qilinayotgan ishlar izchil va keng koʻlamda davom etmoqda.

Maktabgacha taʼlim tashkiloti uzluksiz taʼlimning birinchi qadami boʻlibgina qolmay, balki faol, ijodkor va maʼnaviy jihatdan boy shaxsni shakllantiruvchi ilk pogʻona hamdir. Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida taʼlim- tarbiya jarayonini yuqori saviyada tashkil etish tarbiyalanuvchilarga taʼlimning keyingi bosqichlarida qiynalmasdan davom ettirishga imkoniyatlar yaratadi.

Maʼlumki, maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyat turi oʻyin hisoblanadi. Oʻyin bola oʻzligining namoyon boʻlishi, uning takomillashuv usulidir. Uni “bolalikning hamrohi” deb atash qabul qilingan. Oʻyin maktabgacha kichik yoshdagi bolalar hayotining asosiy mazmunini tashkil etib kelmoqda.

Oʻyin bolalarni rivojlantirish va tarbiyalash vositasidir. Psixologlar oʻyinni maktabgacha yosh davrida etakchi faoliyat deb hisoblaydilar. Oʻyin tufayli bolaning yuqori rivojlanish bosqichiga oʻtishini taʼminlovchi sifatlar shakllanadi, uni ruhiyatida sezilarli oʻzgarishlar yuz beradi.

O'yinda bola shaxsining hamma tomoni bir-biriga o'zaro ta'sir etgan holda shakllanadi. O'ynayotgan bolani kuzatayotib uning qiziqishlarini, tevarakatrof to'g'risidagi tasavvurini, kattalarga va o'rtoqlariga bo'lgan munosabatini bilib olish mumkin.

Shaxsdagi biron sifatni tarbiyalash uchun uning boshqa tomonlarini ham rivojlantirish kerak. Masalan, bolaning o'yiniga qiziqishini, tashqilotchilik qobiliyatini rivojlantirish uchun mazmun jihatidan boy o'yinlar yaratilishi kerak. Bolalarning ijodiy o'yinlarini rivojlantirish uchun esa o'z navbatida yaxshi tashkil etilgan bolalar jamoasi zarur bo'ladi.

O'yinda bola organizmiga xos bo'lgan talab va ehtiyojlar qoniqtiriladi, hayotiy faollik ortadi, bardamlik, tetiklik, guvnoqlik tarbiyalanadi. Shuning uchun ham bolalarni jismoniy tarbiyalash sistemasida o'yin munosib o'rin egallaydi.

O'yin ta'lim va mashg'ulotlar bilan, kundalik hayotdagi kuzatishlar bilan uzviy bog'liq bo'lib juda katta ta'lim-tarbiyaviy ahamiyatga ega. Ijodiy o'yinlarda muhim bilim egallash jarayoni yuzaga keladi. bu bolaning aqliy kuchini ishga soladi, tafakkurini, hayolini, diqqatini, xotirani faollashtirishni talab qiladi, bola masalalarni mustaqil hal qilishga o'rganadi, o'ylagan narsasini amalga oshirish uchun yaxshiroq va osonroq usul o'ylab topadi, o'z bilimlaridan foydalanish va uni so'z bilan ifodalashga o'rganadi.

O'yinda aks ettirayotgan narsani bili bolishga qiziqish uyg'onadi. Ko'pincha o'yin bolalarga yangi bilim berish va ularning fikrini. bilim doirasini kengaytirish uchun xizmat qiladi. Ijodiy o'yni tor didaktik maqsadlarga bo'ysindirib bo'lmaydi, bu o'yin yordamida juda katta vazifalar hal qilinadi.

Qoidali o'yin bolaning sensor rivojlanishini, taffakkur va nutqini, ixtiyorsiz diqqatini va xotirasini, har xil harakatlarini muntazam ravishda mashq qildirib borish imkonini beradi. Har bir qoidali o'yin ma'lum didaktik maqsadga ega bo'lib, bolani umumiy rivojlantirishga qaratilgan bo'ladi. Ta'limning o'yin shaklida bo'lishi muhim ahamiyaiga ega bo'lib bolaning umumiy rivojlantirishga qaratilgan bo'ladi. Ta'limning o'yin shaklida bo'lishi muhim ahamiyatga ega bo'lib, bolaning yosh xususiyatlariga mos keladi. Qiziqarli o'yin bolaning aqliy faolligini oshiradi, o'yinda bola mashg'ulotdagiga nisbatan murakkabroq masalani hal qilishi mumkin. Bu ta'lim butunlay o'yin shaklida bo'lishi kerak degan gap emas. Ta'lim turli usullar va metodlarni qo'llashni talab etadi. O'yin ta'limning shakllaridan biri bo'lib, boshqa bir metod bilan qo'shib olib borilgandagina yaxshi natija beradi, bular kuzatish, suhbat, so'zlab berish va hokozolar.

Bolalarning narsalar, ularni sifati to'g'risida bilimlarni mustaxkamlash uchun har xii o'yinchoqlar, suratlar, uy-ro'zg'or buyumlaridan foydalaniladi.

O'yinchoqlar bilan o'ynaladigan o'yinlar. "Xaltachada nima bor?" o'yinning maqsadi o'yinchoqlarning nomlari bilan tanishtirish va bu o'yinchoqlar to'g'risida bilimlarni mustaxkamlash, tovushlar talaffuzini mashq qildirishdir. "Bu nima?" o'yinida bolalar qo'g'irchoqqa har xil narsalar va ularni ishlatilishi to'g'risida gapirib beradilar. Bunday o'yin guruhda, sayrda, uxlash xonasida o'tkazilishi mumkin.

Didaktik o'yinlarda tarbiyachi bolalarni faqat narsalarning nomi va ular nimaga kerakligi bilan tanishtiribgina qomay, balki shu narsalarning shakli, rangi, katta kichikligi, fazoda tutgan o'rni haqida ham tanishtiradi.

Har bir buyum va o'yinchoq o'zining aniq tashqi ko'rinishiga ega bo'lishi kerak, o'yinda esa qo'yilgan maqsad narsaning asosiy begisini ajrata bilishga imkon tug'dirishi lozim.

Bunday talabga xalq o'yinlari o'z shakliningi aniqligi, rangining tiniqligi bilan ko'proq javob bera oladi.

Bolalarni aqliy vazifalarni bajarishga undaydigan o'yinlar ham katta ahamiyatga ega.

Bolalarning rang xaqidagi tushunchalarini mustaxkamlash va aniqlash uchun quyidagi o'yinlar o'tkaziladi: sharlarni rangiga qarab to'plash, "Dumaloqni dumalatish", xalqachalarni ipga o'tkazish, "Shu rangdagi dumaloqni dumalatish", "Kimda mana bu rangdagi xalqacha bor", "Kim mana bu rangdagi xaltachani topa oladi" va x.k ..

O'yin jarayonida bolalardagi barcha mavjud omillar ishga tushadi: bola harakat qiladi, so'zlaydi, idrok etadi, qo'l orqali anglash shakllanadi. Shu sababli ham o'yin muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ular o'yin orqali atrof-muhit borliqni anglashadi va tafakkur qilishadi. Markazlarda o'yinlarni tashkil etish ham tarbiyachidan yuksak mahorat va kompetensiyani talab qiladi. Markazlar faoliyatini to'g'ri tashkil etish va unga bolalarni yo'naltirish bugungi kun tarbiyachisining asosiy vazifasi hisoblanadi. Markazlarda bolalar:

1. Ta'limiy o'yinlar o'ynashadi
2. Tajriba-sinov olib borishadi (ilm fan va tabiat markazida)
3. Turli rollar ijro etishadi va sahnalashtirishadi
4. Kitoblar o'qishadi
5. Turli xildagi konstruksiyalar yasashadi va h.k.

Tavsiyalar:

1. Markazlar bolalarning yoshiga mos ravishda jihozlansa, bu bolaning dunyoqarashining shakllanishiga yordam beradi;

2. Markazdagi har bir buyum yoki o'yinchoq bolaga bilim bera oladigan darajada ma'lumotga ega bo'lishi kerak;

3. Markazlarning keng va shinam joylashuviga e'tiborni qaratish lozim, chunki bola bu yerda o'zini erkin his qila olsin;

4. Bolaning diqqatini o'ziga jalb qiluvchi didaktik materiallarning xilma-xilligini ta'minlash bolada hayotga bo'lgan qiziqishni osirardi.

Xulosa qilib aytganda, markazlar faoliyatini to'g'ri tashkil qilish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Markazlarning estetik dizayni bolalar uchun jozibali bo'lishi va mustaqil faoliyatga bo'lgan istaklarni keltirib chiqarishi lozim. Ayniqsa, markazlar faoliyatida o'yin texnologiyalaridan foydalanish bolalarning ilimli va zukko, el-yurt uchun xizmat qiladigan barkamol avlod bo'lib yetishishlarinini ta'minlashga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim berishda didaktik loyihalashtirish keng qamrovli yaxlit muammo va uni o'rganish, amaliyotga tatbiq qilish lozim.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining qonuni. Maktabgacha ta'lim va tarbiyato'g'risida. T.: 2019 yil 16 dekabr, O'RQ-595-son. Qonun

2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. 8.05.2019 y., PQ-4312

3. Sh.A.Sadikova Maktabgacha ta'limda markazlar faoliyati va uslubiyoiti o'quv qo'llanma T: 2022

4. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.Kayumova, M.A'zamova. Maktabgacha pedagogika. Toshkent-2019.

5. O.U.Hasanboyeva, M.X.Tojiyeva va boshqalar, "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi". Toshkent, "Ilm Ziyo", 2012 y.

6. G'oziyev E.G.Psixologiya.- T.:O'qituvchi, 2006.

7. Sh. A.Sadikova, D.Sh Azamatova Maktabgacha ta'limda markazlar faoliyatining pedagogik innovatsion klasteri Science and innovation international scientific journal volume 1 ISSUE 7

8. D.R.Babayeva "Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tushunchalarini shakllantirish" Maktabga va hayot 2022.: -38 b.

РЕЗЮМЕ

Maqolada maktabgacha ta'lim tizimiga yangicha yondashuv asosida noan'anaviy darslarni tashkil etishning mazmun-mohiyati, maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim berishda yangi texnologiyalardan foydalanishning o'рни va ahamiyati bayon qilingan. Faoliyatlar jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish, uning bolalar tomonidan mavzularni samarali o'zlashtirilishiga ta'siri asoslangan.

РЕЗЮМЕ

В статье раскрыта сущность организации нетрадиционных занятий на основе нового подхода к системе дошкольного образования, роль и значение использования новых технологий в обучении детей дошкольного возраста. Использование дидактических игр в процессе деятельности основано на их влиянии на эффективное усвоение детьми предметов.

SUMMARY

The article reveals the essence of organizing non-traditional classes based on a new approach to the preschool education system, the role and importance of using new technologies in teaching preschool children. The use of didactic games in the process of activity is based on their influence on the effective learning of subjects by children.